

Доказано, что понижение остроты зрения способствует более быстрому разрушению образов памяти. Меняя предметы в упражнениях, можно не снижая интереса детей, добиваться развития долговременной памяти и двигательных навыков.

Большое внимание уделяю развитию воображения, поэтому движения с реальными предметами постепенно уступают место движениям с воображаемыми предметами.

Для развития у детей с нарушением зрения пластичности и координации движений с музыкой я включаю в занятия танцы и пляски разных жанров. При выборе танцевальной композиции я отдаю предпочтение произведениям с сюжетной линией, стараюсь привести игровой момент в разучивание танцевальных движений, использую игры «со словом». В зависимости от возраста и возможностей детей я ставлю парные танцы: польку, вальс, галоп, менуэт и т. д. По подгруппам разучиваем образные танцы (петушок, паучок, оса и медведь, гномов, цветов, матрешек, мухоморов и многое другое). Большое значение придаю приобщению детей к многонациональной культуре и традициям нашей страны через народные игры и хороводы.

В процессе постановки парных танцев в мальчиках воспитываются мужские качества: мужественность, смелость, надежность, уверенность. В девочках культивируется женское начало: нежность, грациозность, женственность, красота («Барышни и Кавалеры», «Овощной вальсок»)

Возможно, для некоторых наших воспитанников музыка в будущем станет профессией. И, без сомнения, мы должны стремиться к тому, чтобы каждый ребенок, выходя из дошкольного учреждения в жизнь, находил для себя в музыке «опору и утешение» П.И. Чайковский.

Список литературы:

1. Примерная основная образовательная программа дошкольного образования. Одобрена решением УМО по общему образованию, протокол от 20 мая 2015 г. № 2/15.
2. Малёва З.П. Подготовка детей с нарушением зрения к плеопто-ортоптическому лечению. М., 2009.
3. Выродова И.А. Музыкальные игры для самых маленьких. Книга для родителей. – М.: Школьная Пресса, 2007.
4. Котышева Е.Н. Музыкальная коррекция детей с ограниченными возможностями. – СПб.: Речь: М.: Сфера, 2010.

RELĂȚIILE INTERPERSONALE - FACTOR IMPORTANT ÎN DEZVOLTAREA PERSONALITĂȚII PREȘCOLARULUI CU DISLALIE

Iurcișin Natalia, masterandă Logopedie, anul I

Rezumat

În acest articol se vorbește despre importanța relațiilor interpersonale în dezvoltarea personalității preșcolarilor cu dislalie.

Se prezintă un studiu experimental consacrat evaluării a relațiilor interpersonale aplicate în studiul constatativ pe un grup de 10 subiecți. S-a constatat că mediul familial nefavorabil și atitudinea neglijentă a membrilor familiei față de copilul cu tulburare de limbaj prezintă cauza principală a relaționării deficitare a copilului cu cei din jur.

Cuvintele-cheie: relații interpersonale, preșcolarul, dislalie, tulburarea de limbaj, mediul nefavorabil.

Summary

This article discusses the importance of interpersonal relationships in the development of the personality of pre-school children.

There is an experimental study devoted to the evaluation of interpersonal relations applied in the study on a group of 10 subjects. It was found that the unfavorable family environment and the negligent attitude of the family members towards the child with language disorder are the main cause of the poor relationship of the child with those around him.

Key words: interpersonal relationships, preschool, dyslexia, language disorder, unfavorable environment.

Relațiile interpersonale reprezintă cadrul, contextul de plămădire și formare, ca și de cristalizare treptată a însușirilor de personalitate, care nu sunt altceva decât relații interumane interiorizate.

Din acest punct de vedere, relațiile constituie nu doar conținutul personalității, ci și esența ei. Personalitatea va fi, în ultimă instanță, oglinda și expresia planului relațional.

Copilul nu poate trăi singur, izolat, rupt de ceilalți, dimpotrivă, el se raportează permanent la alții, acționează împreună cu ei, stabilește relații cu cei din jurul său, reușita lui este influențată de mulțimea de factori ca : zestrea ereditară, mediul social, educația și relațiile interpersonale.

Problema relațiilor părinți-copii este o problemă care însoțește omnia pe parcursul întregii existențe.

În Republica Moldova, cuprinsă actualmente de o criză generală, ce afectează toate sferele de viață și activitate a oamenilor, această problemă s-a acutizat în mod deosebit. Insatisfacerea celor mai elementare necesități atât a copiilor cât și a părinților duce la sporirea intoleranței reciproce, agresivității, la proiectarea propriilor probleme asupra celor din jur, inclusiv celor apropiați, fapte care multiplică și agravează problemele tradiționale în ce privește relațiile părinți-copii în general.

În literatură se menționează, că orice problemă legată de interacțiunea părinte-copil este de regulă influențată de doi factori: particularitățile individuale ale copilului, abateri în dezvoltarea personalității lui și încălcări ale comportamentului; particularitățile atitudinii părintești față de copil [6]

Dacă în copilărie nu se satisface trebuința de a relaționa cu alții, (care include: nevoia de incluziune, de comunicare și de contact, nevoia de a fi îngrijit și frica de a fi neglijat) copilul devine frustrat, ceea ce are efecte negative în personalitatea adultului.[1]

Limbajul este o capacitate unică a speciei umane, care joacă un rol important în viața fiecărei persoane, este mijlocul prin care individul își dezvoltă capacitățile psihice, se integrează în societate și interrelaționează. El este una dintre cele mai vulnerabile capacități umane, odată cu dereglarea lui duce la apariția unor fisuri în toate procesele psihice, astfel provocând apariția unor probleme în dezvoltarea relațiilor interpersonale.

Corectarea vorbirii copilului îmbracă un aspect deosebit în dezvoltarea lui ca personalitate. La preșcolari se întâlnesc des tulburări de vorbire, dar de cele mai dese ori ale pronunției, cum ar fi dislalia. Incapacitatea pronunției unor sunete duce la distorsionarea percepției noțiunilor și ca urmare, a realității. Orice abatere de la normele de articulație constituie o tulburare de pronunție. Vorbirea dislalicului reprezintă o abatere de la baza de articulație, fapt care determină o tulburare sub aspectul fonetic al vorbirii. Tulburarea unității dintre forma și conținutul vorbirii constituie trăsătura caracteristică a vorbirii dislalice.

Cele mai multe tulburări se întâlnesc la copiii de vârstă preșcolară, adică tocmai în perioada în care limbajul se formează și se dezvoltă. În această perioadă, mecanismele motorii și diferențierea sunt insuficient dezvoltate. Dislalia este provocată de o serie de factori ca: imitarea unor persoane cu un limbaj deficitar, diferite anomalii ale aparatului bucal, despicături de buze și de vâl, despicăturile maxilovelopalatine, deficiențe cerebrale, insuficiența dezvoltării psihice, deficiențe ale auzului, nedezvoltarea auzului fonematic. Cauzele dislaliei, care au un evantai foarte larg, pot fi grupate în trei mari categorii: organice, funcționale și psihosociale, iar dislaliile generate de ele poartă numele de dislalii organice, dislalii funcționale și dislalii sociogene.[4]

Examinarea copiilor cu tulburări de limbaj a scos la iveală **factorii psihosociale** care, independent sau în corelație cu factorii organo-funcționali, au contribuit la producerea tulburărilor de articulație. Dintre acești factori enumerăm câțiva:

- vorbirea incorectă a părinților sau a celor din jurul copilului;
- imitarea vorbirii infantile de către adulți;
- educația forțată, exagerată sau prea îngăduitoare.

Tulburările de pronunție afectează personalitatea copilului și relațiile lui cu cei din jur, de aceea este importantă îmbunătățirea acestor relații chiar dacă este nevoie de multă răbdare și efort.

Relațiile interpersonale instituie valori, norme de conduită, modele de comportare, stiluri de interacțiune. Trăirea împreună a evenimentelor, joacă un rol important în dezvoltarea relațiilor umane, are un caracter „contagios”, sistematic cultivat și canalizat de practicile sociale.[2]

Studiul relațiilor în științele educației au intrat în atenția cercetătorilor recent și încă sunt insuficient exploatate în practica educativă sau de programele de formare profesională.

Definiția relațiilor prezentată în *Dicționar de Psihologie* [5] este preluată de autorul Mielu Zlate, care descrie **relațiile interpersonale** ca fiind un caz aparte al relațiilor sociale, fiind „legături psihologice, conștiente și directe între oameni”. Condițiile de definire a relațiilor interpersonale sunt, după opinia aceluiași autor: *caracterul psihologic* - care atestă că la îndeplinirea actului respectiv participă întregul sistem de personalitate al indivizilor implicați, în vederea obținerii reciprocității; *caracterul conștient* –care presupune implicarea în actul respectiv a persoanei conștiente de sine și de ceilalți, de nevoile și așteptările reciproce; și *caracterul direct* – care atestă necesitatea unui minim contact perceptiv între parteneri, contactul „față în față”. [9]

Atitudinea părinților față de copii joacă un rol central în dezvoltarea conceptului și imaginii de sine a copilului, prin care își formează trăsături, capacități, motivații, dorințe, nevoi, preferințe, roluri sociale.. Copilul respectat și valorizat de părinți, încurajat și iubit necondiționat va învăța să aibă încrederea necesară în forțele proprii, care îi va spori șansele de a avea succes în viață.[7]

Un copil care trăiește într-un mediu familial organizat, structurat, valorizat pozitiv, cu influențe educative are toate șansele să-și formeze o personalitate autentică, echilibrată și valoroasă. În perioada de la trei la șase ani, copilul este caracterizat printr-o mare deschidere spre mediu, printr-o curiozitate vie, prin dorința de a afla cauza unor procese și fenomene percepute sau despre care i se vorbește, manifestată prin frecvența mare a întrebărilor De ce? și Ce e asta?

Aceasta, însă, nu s-a observat la cei 10 copii preșcolari cu dislalie, cu vârsta cuprinsă între 5-7 ani care au participat la experimentul de constatare al lucrării noastre, având ca scop cercetarea specificului relațiilor interpersonale ale preșcolarilor cu dislalie.

Pentru studierea relațiilor interpersonale a preșcolarilor cu dislalie și determinarea nivelului de interrelaționare au fost utilizate următoarele metode:[3]

1. Metoda observării
2. Testul „Familia mea”
3. Metoda „Rene Jilea”
4. Chestionar pentru educator
5. Chestionare pentru părinți
6. Testul sociometric

Studiind dosarele și conversând cu educatorul s-a determinat că dintre cei 10 copii cercetați sunt unii care vin din familii social-vulnerabile, monoparentale, bilingve, cauze care duc la apariția dislaliei și nu numai.

În urma observărilor putem menționa faptul că, preșcolarii cu dislalie se exprimă cu dificultate, sunt timizi, anxioși, spiritul de inițiativă este la un nivel scăzut, predomină apatia, indiferența.

Aplicând individual testele sus-menționate putem spune: amintirile legate de părinți provoacă la unii copii trăiri emoționale negative, reactualizează starea de neliniște, incertitudine, accentuează sentimentul de inferioritate, le intensifică sentimentul de singurătate și nesociabilitate. Nivelul înalt de anxietate al unor copii cu dislalie este cauzat de condițiile psihotraumatice din familie, lipsa căldurii sufletești din partea părinților, faptul că sunt permanent neîndreptățiți de către adulți, care îi umilesc pe copii. Predominarea caracterului emoțional nefavorabil în familie, a pedepselor neconținute distorsionează de timpuriu la copiii cu dislalie încrederea în sine, se autodevalorizează, devenind inhibați, lipsiți de inițiativă, dezvoltând un grad înalt de autoapreciere scăzută. [8]

Generalizând rezultatele obținute în cadrul cercetării după metoda lui Rene Jilea, constatăm experimental că, pe fundalul curiozității, la copiii cu dislalie se depistează un nivel înalt al conflictualității, agresivității, izolării, frustrării, pe de o parte, și o tendință redusă spre liderism, pe de altă parte. Pornind de la constatare, se prezintă ca fiind justificată presupunerea conform căreia imperfecțiunea relațiilor interpersonale la acești copii pot fi legate de izolarea lor și închiderea în sine, iar agresivitatea înaltă-din cauza ignorării lor. După prezența unui nivel înalt al curiozității poate fi prognozată eficiența unei eventuale activități recuperative/dezvoltative cu acești copii. Preponderent, această activitate urmează a fi direcționată spre înlăturarea tulburării de limbaj și formarea deprinderilor de comunicare în familie, grădiniță și societate.

Chestionarele pentru părinți au fost completate cu scopul de a depista unele idei, atitudini și stil de educație a copilului cu dislalie în familie. Ele conțin întrebări de tipul: Cine se ocupă de educația copilului?, Cât de des vorbesc copiii părinților despre cele întâmplate la grădiniță?, Cât timp li se acordă copiilor acasă?, Ce activități desfășoară părinții împreună cu copiii?, Cât timp petrec copiii în fața calculatorului/televizorului? ș.a.

S-a constatat că la întrebarea: „Care din părinți se ocupă mai mult de educația copilului?” cel mai des acest rol îi revine mamei (7 copii din 10 examinați, ceilalți trei sunt educați de ambii părinți). Din variantele de răspuns ale părinților la întrebarea: „Aveți un copil ascultător? și „D-stră îl ascultați?” am constatat că părinții au copii ascultători dar ei nu au timp sau dorința de a-și asculta proprii copii. Interesante rezultate am primit la întrebările: „ Cât timp acordați copiului?”

și Ce tipuri de activități desfășurați împreună?” – din cele 10 familii, 7 au răspuns că nu au timp pentru copil, iar în celelalte trei familii părinții își petrec timpul cu copiii în fața televizorului.

La etapa actuală, o problemă majoră este suprasolicitarea televizoarelor, calculatoarelor și telefoanelor mobile, de aceea am introdus în chestionar întrebarea: „Cât timp petrece copilul d-stra zilnic în fața televizorului/calculatorului?”. În medie, în fiecare familie copilul petrece 4-5 ore în fața calculatorului.

De aici reiese că cea mai mare parte a zilei membrii familiei nu comunică. La întrebarea: „Copilul d-stra este pregătit pentru școală?” toți părinții au dat răspunsuri afirmative, de aici reiese faptul că părinții nici nu conștientizează că tulburarea de limbaj și comunicare are impact negativ asupra interrelaționării copilului cu cei din jur și dezvoltării personalității lui.

Tot din prelucrarea datelor din chestionare s-a observat: copiii au dorința de a relata tot ce se întâmplă la grădiniță, cer ajutorul părinților, simt nevoia de a fi încurajați și ajutați dar părinții nu au timp sau posibilitate să le acorde.

În concluzie putem menționa că nivelul de interrelaționare al preșcolărilor cu dislalie la nivel de grup este scăzut, ba chiar sunt respinși și ignorați.

Pe baza analizei rezultatelor obținute putem concluziona următoarele:

1. Incapacitatea de susținere și încurajare a copilului cu dislalie de către părinte, distanțarea emoțională de el generează dezvoltarea unor forme dezarmonioase de interacțiune a copilului cu mediul social (familie, semeni) și formarea unor trăsături dezadaptive de personalitate, precum agresivitatea, tendința spre izolare, comunicabilitatea redusă, lipsa prietenilor.
2. Respingerea emoțională a copilului cu dislalie de către membrii familiei influențează negativ nivelul de autoapreciere al copilului, mai cu seamă în cazul copiilor cu tulburări de limbaj ce se educă în instituție, aceștia apreciindu-se cu valori mai scăzute la variabila bunătate.
3. Părinții ce-și educă copilul cu dislalie în familie consideră că trebuie să ia o poziție autoritară în raport cu copilul, înaintând cerințe exagerate și manifestând un control excesiv, care generează un nivel sporit de anxietate la copii și tendința de a se manifesta în alte cercuri de relaționare, precum cel al copiilor.
4. Rezultatele obținute în cadrul experimentului de constatare au cuprins corelarea dintre tipul atitudinii parentale și specificul interacțiunii sociale a copilului, stabilind diferențe în grupele de copii. Copiii care sunt neglijăți de părinți manifestă indicii vizibile de inadaptare socială, manifestată prin sporirea reacțiilor regresive de comportament în situațiile frustrante din cadrul interacțiunii cu cei din jur, îndeosebi cu mama, dar și cu educatorul, semenii.

Relația adult-copil este foarte importantă, el este cel care exercită influența directă și explicită asupra comportamentului acestuia.

Pentru a-l face pe copil să aibă încredere în noi, trebuie să-i arătăm că-l tratăm corect, conducându-ne de faptul că el este personalitatea care merită respect și atitudine pozitivă.

Experți ai Organizației Mondiale a Sănătății consideră necesar ca ambii părinți să aibă în vedere următoarele **zece sfaturi** pentru ca familia să fie „*leagăn de iubire*”:

1. Să vă iubiți copilul și să vă apropiați de el, pentru a-l cunoaște și ajuta să crească !
2. Să-l protejați!
3. Să fiți un bun exemplu pentru el!

4. Să vă jucați cu copilul!
5. Să îl antrenați la lucru, alături de dumneavoastră!
6. Să lăsați copilul să dobândească experiență de viață, chiar dacă întâmpină greutăți!
7. Să-l învățați să fie ascultător!
8. Să-l lăsați să se adapteze în societate!
9. Să așteptați de la copil numai aprecierile pe care le poate da, conform gradului de maturizare a propriei experiențe!
10. Să-i oferiți copilului trăiri cu valoare de amintire!

Bibliografie:

1. Mag, Aina Georgeta, Reconstrucția sistemului de relații educaționale în contextul educației timpurii, PROUNIVERSITARIA, București, 2013, (pag. 17-51).
2. Milcu, M., 2006, Psihologia relațiilor interpersonale, Editura Polirom, Iași.
3. Olărescu, Valentina, Asistența logopedică și psihologică, Chișinău, 2012.
4. Olărescu, Valentina, Logopedia, perspectiva diagnosticului logopedic, Chișinău, 2008.
5. Sillamy, N., Dicționar de psihologie, Trad. de dr. Leonard Gavrilu, București, Univers enciclopedic, 1996.
6. Stoica, Marin, 1996, Psihopedagogia personalității (pag. 50-85).
7. Аркин, Е.А., Влияние семейного воспитания на развитие ребенка// Семья и школа, 1976, № 8, с. 24-26.
8. Варга, А.Я., Структура и типы родительского отношения. Москва, 1986.
9. Обозов Н.Н. Психология межличностных отношений, Киев, Лыбидь, 1990. Рогов, Е. Психология общения, Москва: Владос, 2001, 334 с.